

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 25/1997 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av sjukförsäkringslagen och vissa därtill anslutna lagar

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 23 oktober 1997 proposition 175/1997 rd med förslag till lagar om ändring av sjukförsäkringslagen och vissa därtill anslutna lagar till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat

— lagmotion 57/1996 rd (Pentti Tiusanen /vänst) med förslag till lag om ändring av 9 § sjukförsäkringslagen, som remitterades till utskottet den 30 oktober 1996,

— lagmotion 64/1997 rd (Pentti Tiusanen /vänst m.fl.) med förslag till lag om ändring av sjukförsäkringslagen, som remitterades till utskottet den 9 juni 1997,

— lagmotion 107/1997 rd (Marjatta Vehkaoja /sd m.fl.) med förslag till lag om ändring av 5 a § sjukförsäkringslagen, som remitterades till utskottet den 5 november 1997,

— hemställningsmotion 268/1995 rd (Arja Ojala /sd m.fl.) om ersättning till celiakipatienter för dietkostnader, som remitterades till utskottet den 30 maj 1995,

— hemställningsmotion 282/1995 rd (Pentti Tiusanen /vänst m.fl.) om lägre kostnader och större ersättning för läkemedel, som remitterades till utskottet den 30 maj 1995,

— hemställningsmotion 201/1996 rd (Jukka

Vihriälä /cent m.fl.) om ersättning för kolesterolmediciner, som remitterades till utskottet den 14 mars 1996 och

— hemställningsmotion 261/1997 rd (Esa Lahtela /sd) om ersättning från sjukförsäkringen för specialkost vid celiaki, som remitterades till utskottet den 13 mars 1997.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsrådet Pekka Järvinen, äldre regeringssekreterare Anja Kairisalo och överinspektör Lauri Pelkonen, social- och hälsovårdsministeriet
- överläkare Esko Nuotio och juristen Kaija Kossila, Läkemedelsverket
- avdelningschef Kaarina Ronkainen och överprovisor Sinikka Rajaniemi, Folkpensionsanstalten
- sakkunniga Sinikka Huhtala, Finlands Kommunförbund
- biträdande ombudsman Santero Kujala, Finlands Läkarförbund
- ombudsman Reijo Kärkkäinen, Finlands Apotekareförbund
- fackliga generalsekreteraren Kirsti Bult, Finlands Farmaciförbund
- ombudsman Jarmo Lehtonen, Läkemedelsindustriförbundet.

Dessutom har Lungskadeförbundet lämnat ett skriftligt utlåtande.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Propositionen

Regeringen föreslår ändringar i kriterierna för de partipriser som skall ligga till grund för ersättningen för läkemedel enligt sjukförsäkringslagen. Avsikten är att patienternas andel av läkemedelskostnaderna inte skall stiga och att ökningen i sjukförsäkringens utgifter för läkemedelskostnader skall dämpas.

Från och med början av 1998 skall de partipriser som ligger till grund för läkemedelsersättningsarna fastställas för viss tid. Tidsbegränsningen utsträcks också till de partipriser som gäller tills vidare. Under vissa förutsättningar kommer gällande partipriser också att kunna upphävas i undantagsfall. Nämndens beslut måste följas trots ändringssökande.

Vidare föreslås att nya läkemedel i regel skall omfattas av specialersättningen först efter en tvåårsperiod.

Läkemedel som fortfarande saknar etablerat ändamål men som ger upphov till betydande behandlingskostnader kommer också 1998 att ges till patienter via den kommunala hälsovården. Ändringen av sjukförsäkringslagen innebär också att statsrådet från och med början av 1999 har rätt att besluta vilka sjukdomar och vilka betydande och dyra mediciner för behandlingen av dem som kräver en specialutredning av om det föreligger tillräckliga terapeutiska grunder för att grundersättning skall kunna betalas ut.

Namnet på läkemedelsersättningsnämnden föreslås bli ändrat till läkemedelsprinsnämnden.

I propositionen föreslås att sjukförsäkringslagen och läkemedelslagen ändras samt att giltighetstiden för lagen om temporär ändring av 66 § läkemedelslagen, lagen om temporär ändring av 5 § lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården och lagen om temporär ändring av 56 a § lagen om specialiserad sjukvård förlängs till utgången av 1998.

Propositionen hänger samman med budgetpropositionen för 1998 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 1998.

Lagmotionerna

I lagförslaget i lagmotion 57/1996 rd föreslås ändringar i 9 § sjukförsäkringslagen, som innebär att ersättningen från sjukförsäkringen för läkemedel vid svåra och långvariga sjukdomar höjs från 75 till 80 procent.

I lagförslaget i lagmotion 64/1997 rd föreslås ändringar i sjukförsäkringslagen, som innebär att merkostnaderna för glutenfri kost ger celiakipatienter rätt till ersättning från sjukförsäkringen.

I lagförslaget i lagmotion 107/1997 rd föreslås att läkemedelsersättningsnämnden i anknnytning till social- och hälsovårdsministeriet kompletteras med företrädare för Finlands Kommunförbund och Finlands Konsumentförbund.

Hemställningsmotionerna

I hemställningsmotion 268/1995 rd föreslås att riksdagen skall hemställa att regeringen vidtar åtgärder för att celiakipatienter skall få ersättning för merkostnader i anslutning till specialkost.

I hemställningsmotion 282/1995 rd föreslås att riksdagen skall hemställa att regeringen utan dröjsmål sänker läkemedelskostnaderna för patienter genom att höja ersättningsnivån åtminstone till samma nivå som genomsnittet i Europeiska unionen.

I hemställningsmotion 201/1996 rd föreslås att riksdagen skall hemställa att regeringen vidtar åtgärder för att kolesterolläkemedel skall jämföras med de specialersättningsgilla hjärtläkemedlen.

I hemställningsmotion 261/1997 rd föreslås att riksdagen skall hemställa att regeringen vidtar åtgärder för att celiakipatienter skall få ersättning från sjukförsäkringen för specialkost.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Av de orsaker som framgår av motiveringen till propositionen och på grundval av erhållen utredning finner utskottet lagförslagen behövliga och lämpliga. Utskottet tillstyrker lagförslagen utan ändringar.

Detta är viktigt med hänsyn till utvecklingen av sjukförsäkringen och behandlingen av sjukdomar att de hithörande frågorna behandlas på ett övergripande sätt och att det tas hänsyn till beslutens totalekonomiska effekter, anser utskottet. Detta innebär bland annat att effekterna måste bedömas med hänsyn till den kommunala ekonomin och att dyr institutionsvård motarbetas. Ett övergripande betraktelsesätt innebär också att besluten utvärderas i ett mänskligt perspektiv och sett ur den enskildes synvinkel, inte enbart med hänsyn till tekniska och ekonomiska faktorer. Därtill spelar till exempel livsstil och kostvanor och insatser för att påverka dem en viktig roll när frågan bedöms i ett helhetsperspektiv. Utskottet har tidigare behandlat dessa frågor i betänkandet om statsrådets berättelse om folkhälsostillståndet (ShUB 21/1996 rd).

I motiveringen till propositionen framhåller regeringen att läkemedelsanvändningen, läkemedelsvalen och läkemedelspriserna påverkar läkemedelskostnaderna. I motiveringen refereras också till effekterna av läkemedelsförskrivningen. Dessutom framhåller regeringen att möjligheten att ordinera generiska läkemedel än så länge har utnyttjats i mycket liten skala. Utskottet omfattar regeringens ståndpunkt att bland annat läkarnas läkemedelsordinationer spelar en väsentlig roll för hur läkemedelskostnaderna utvecklas. Det är viktigt att med hjälp av utbildning och andra medel ständigt arbeta för att läkarna gynnar läkemedel med ett bra förhållande mellan pris och kvalitet och överväger också andra behandlingsmetoder än läkemedelsbehandling, menar utskottet.

Det är en bra lösning att dyra och viktiga läkemedel utan etablerat användningsområde föreslås bli inordnade i ett permanent system,

även om läkemedlen fortfarande 1998 kommer att delas ut till patienterna genom den offentliga hälso- och sjukvården. Ett permanent förfarande enligt sjukförsäkringslagen kommer enligt propositionen att införas från och med 1999. Utskottet har redan i tidigare sammanhang understrukt behovet av permanenta förfaranden när det gäller ersättningen enligt sjukförsäkringslagen för läkemedel som fortfarande saknar etablerat användningsområde och som medför betydande behandlingskostnader (ShUB 25/1996 rd).

Enligt propositionen skall ett läkemedel inte omfattas av specialersättning (75 eller 100 procent) innan det har omfattats av grundersättning i minst två år. Dessutom måste läkemedlet även i övrigt uppfylla kriterierna för specialersättning. Enligt förslaget kan undantag göras från tidsfristen på två år av särskilda skäl. De sakkunniga som i sina utlåtanden talar för en tidsfrist på två år understryker att en tidsfrist inte utgör något hinder för att ta med ett nytt läkemedel i förteckningen över specialersättningsgilla läkemedel innan tidsfristen går ut, om de stipulerade kriterierna uppfylls och det finns särskilda hälsoekonomiska eller terapeutiska orsaker till det i kombination med en tillräcklig utredning redan innan tvåårsperioden går ut. Utskottet understryker att även etiska aspekter kan tala för att ett läkemedel omfattas av specialersättningen.

Utskottet förutsätter att praxis gällande specialersättningsgilla läkemedel och prövningen av möjligheterna att göra avsteg från tvåårsregeln blir tillräckligt flexibla med hänsyn till de hälsofrämjande aspekterna.

Det centrala målet med lagförslaget i lagmotion 107/1997 rd är att läkemedelsersättningsnämnden skall kompletteras med företrädare för Finlands Kommunförbund och Finlands Konsumentförbund. I propositionen föreslås namnet på läkemedelsersättningsnämnden bli ändrat till läkemedelsprismnämnden. Utskottet finner det emellertid nödvändigt att kostnaderna för den slutna vården, som är ett kommunalt åtagande,

och kostnaderna för läkemedlen, som hör till Folkpensionsanstaltens ansvarsområde, i framtiden betraktas i ett helhetsperspektiv.

Utskottet ställer sig avböjande till lagmotionerna och hemställningsmotionerna.

Förslag till beslut

På grund av det ovanstående föreslår social- och hälsovårdsutskottet värdsamt

att lagförslagen godkänns utan ändringar samt

att lagmotionerna 57/1996 rd, 64 och 107/1997 rd avvisas och

att hemställningsmotionerna 268 och 282/1995 rd, 201/1996 rd och 261/1997 rd avvisas.

Helsingfors den 25 november 1997

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Virpa Puisto /sd
medl. Anne Huotari /vänst (delvis)
Liisa Hyssälä /cent
Kari Kantalainen /saml
Paula Kokkonen /saml
Mikko Kuoppa /vgr
Eero Lämsä /cent

Hannes Manninen /cent
Pirkko Peltomo /sd
Margareta Pietikäinen /sv
Juha Rehula /cent
Osmo Soininvaara /gröna
Marjatta Vehkaoja /sd
Marja-Leena Viljamaa /sd.